Харенко К*

РОЗРОБКА НОВИХ ШЛЯХІВ ТРАНЗИТУ ЕНЕРГОНОСІЇВ ЯК СКЛАДОВА ЧАСТИНА УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИХ ВІДНОСИН

Розвиток зовнішньої співпраці, зокрема в енергетичній сфері, є надзвичайно важливим чинником функціонування економіки України. Концептуальна невизначеність і низький рівень організаційно-економічної роботи зовнішньополітичних структур в області міжнародної співпраці України в енергетичній сфері заважають українським підприємствам налагодити плідну співпрацю з іншими країнами.

Інфраструктура транзиту виступає водночас результатом і причиною подальших зрушень у територіальному поділі праці, розміщенні виробництв та галузей господарства як у національному, так і в міжнародному, глобальному масштабі.

З погляду інтересів провідних держав важливе значення має розвиток глобальних мереж транзиту енергоносіїв, сировини та тих матеріалів і товарів, рух яких закріплює їх панівний статус у системі міжнародного поділу праці.

З міжнародно-регіонального погляду, завдання розвитку транзитної інфраструктури пов'язують із глобально-конкурентними чинниками, намаганням захистити колективні інтереси країн, що належать до певного угрупування, і є відмінними від інтересів третіх держав та інших міждержавних блоків. Приклад реалізації міжнародних регіональних інтересів – домовленості між ЄС і Росією про постачання нафти та газу, зокрема про реалізацію проекту зі спорудження каналу транзиту енергоносіїв в обхід України, Польщі, Білорусі та країн Балтії шляхом створення нових ліній комунікацій, прокладених по дну Балтійського моря.

Україна є важливим енергетичним транспортним коридором для Європейського Союзу. Основні обсяги російського і центральноазійського газу транспортуються по українській газотранспортній системі. Енерготранспортні можливості України є складовою частиною системи забезпечення країн ЄС енергоносіями.

Наразі головні канали транспортування енергоносіїв із Центральної Азії та Східного Каспію до Європи проходять через Росію й Україну. Російська Федерація, використовуючи сприятливі історичні умови, фактично встановила монополію на реекспорт центральноазійських енергоресурсів.

Ще одним важливим викликом енергетичній безпеці України є питання співпраці між Росією та Китаєм. У 2030 році Китай імпортуватиме 70% енергоресурсів. У цих умовах Росія може стати енергетичним партнером номер один. Упевнений вихід Російської Федерації на китайський енергоринок стане вагомим викликом і країнам-транзитерам, і державам ЄС.

Диверсифікація генеральних напрямів транспортування російського газу на Захід і Схід дозволить проводити жорсткішу політику стосовно імпортерів і транзитних країн, що на цьому етапі не враховується українською владою. Україна може втратити переваги го-

* студентка 1 курсу спеціальності «міжнародні економічні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доц. Сербіна Н. Ф.

© Харенко К., 2011

ловного транзитера для російського газу. Частка поставок газу через Україну в Європу зменшиться до 30%, що автоматично призведе до подальшого зростання не лише економічної, а й політичної залежності від РФ.

Новим викликом енергетичній безпеці України стає намагання провідних країн Європейського Союзу здійснити диверсифікацію джерел поставки енергоресурсів, що може остаточно знецінити транзитний потенціал України. У такій ситуації Україна має врівноважити залежність від постачання енергоносіїв зміцненням власної транзитної ролі та розвитком українських транспортних маршрутів.

Напруженість у двосторонніх відносинах в енергетичній сфері між Україною та Росією інколи призводить до відкритої конфронтації, що у вітчизняних і зарубіжних засобах масової інформації дістала назву «газових війн».

Європейський Союз наразі розглядає Україну як важливого транспортера російських і центральноазійських енергоносіїв до Європи. Тому з ЄС постійно лунають наголоси на стабільному виконанні Україною своїх зобов'язань як транзитної країни та дотриманні нею гарантій безпеки газотранспортної системи.

Багатовекторність українського зовнішньополітичного курсу останнім часом викликає багато нарікань як за кордоном, так і в самій Україні. В енергетичній сфері її трактують ще більш неадекватно, для чого є певні підстави. Найважливішою ланкою нафтогазового комплексу України є нафто- і газотранспортна системи, що забезпечують транспортування енергоносіїв споживачам України і виконують транзитні постачання російського газу і нафти в країни Центральної і Південної Європи.

Завдяки вигідному географічному розташуванню України – на перехресті торгових шляхів між Європою й Азією – транзит енергоносіїв грає важливу роль в її економіці і має значний потенціал для збільшення об'ємів вантажоперевезень. Важливо також враховувати «транзитний» чинник як вагоме джерело зміцнення економіки і, відповідно, зміцнення незалежності України за рахунок інтеграції в економіку країн СНД і Європи.

Географічне розташування України теоретично дозволяє задіювати різноманітні джерела постачання нафти, а саме: Азербайджан, Казахстан, країни Близького і Середнього Сходу та інші. Але економічну доцільність постачань нафти визначають транспортні витрати і глибина переробки нафти на українських НПЗ.

Україні слід забезпечити надійне і безперебійне транспортування російських і центральноазійських енергоносіїв до Європи, модернізувати і підвищити надійність української газотранспортної системи та своєчасно врегульовувати спірні енергетичні питання з Росією для забезпечення стабільності транзиту енергоносіїв.